

Història

Respostes per a Petronila

■ **Josep Maria Solé i Sabaté**

Impressiona, és fèrvida, lacerant i concloent, i per això ineludible, l'obra testimoni en primera persona de Joan Pons Garlandí *Un republicà enmig de faistes* per conèixer millor la Guerra Civil a Catalunya i a Espanya. És la confessió a tomba oberta, mai tan escaient l'expressió, d'un dels fundadors d'ERC, home de partit, dirigent no destacat però clau en l'acció de govern, que va ser a la cuina i proper a tot el que visqué el país durant la revolució i la Guerra Civil.

Tasca que va des del Comitè de Milícies Antifeixistes a la gerència del Parc Mòbil del Cos de Seguretat de Catalunya, tot passant per l'atorgament de passaports, la conselleria d'Interior, negociacions amb els responsables

de les txeques i els mal anomenats *incontrolats*. Sense oblidar el coneixement del funcionament de la indústria de guerra i les fosques i mai no aclarides relacions entre els diners per fer front a les necessitats del país en guerra i l'ús final que van tenir.

La raó del llibre, segons ens explica l'autor, és donar resposta i consol al plor de la seva esposa Petronila, que, amb ell i a Perpinyà el febrer del 1939, va iniciar un exili del qual mai més no van tornar.

És llàstima que aquesta memòria rescataada per Josep Poca, nebot seu, hagi vist la llum uns 70 anys després d'haver estat escrites. Quantes justificacions ens hauríem estalviat els historiadors quan havíem d'explicar a partir de la recerca efectuada, lluny de desmesurats elogis presoners de nostàlgies inexistents, que al costat d'apòstols

Un republicà enmig de faistes

Joan Pons Garlandí
Edicions 62
Barcelona, 2008
Preu: 20 euros
Pàgines: 272

■ **Un llibre que causa dolor i que fereix els sentiments en llegir-lo, una aportació extraordinària per conèixer la Catalunya revolucionària en guerra i en l'immediat exili**

1 2 3 4 5

El cartell 'Llibertat!', de Carles Fontseré

de l'ideal republicà i revolucionari s'hi van afegir també alguns assassins i gent sense cap mena d'ideal noble.

Tot el que s'ha escrit és poc contundent al costat d'aquestes descarnades memòries. Defensa la gestió de la Generalitat en fer front als militars colpistes, la seva voluntat inicial d'assegurar vides i l'ordre constitucional, també l'error de Companys de no seguir la via iniciada el 19 i 20 de juliol del 1936. Dóna noms de tot i de tothom, des

dels que sí que actuaren defensant el liberalisme de progrés social, nacional i fins i tot revolucionari fins a aquells que en nom del partit corresponent van robar, segrestar, violar, matar...

No amaga el desdeny i menyspreu de la República envers Catalunya i la Generalitat. Tampoc les febleses internes del país. I l'exili és presentat com el que va ser, un drama nacional i col·lectiu en què el poble català va estar absolutament sotmès a l'atzar dels esdeveniments.*

Història

Peça clau d'una nova economia

■ **Àngel Duarte**

Pelai Pagès, un dels historiadors a qui el pas del temps no ha allunyat de l'estudi del moviment obrer, afronta amb claredat i rigor l'anàlisi de l'obra de la Comissió de la Indústria de Guerra. Es tracta, sens dubte, d'un dels episodis més interessants, des del punt de vista econòmic i social, dels temps revolucionaris i convulsos de la Guerra Civil. Ho fou perquè responia, alhora, tant al vell ideal emancipador de la sindicalització de la producció com a les necessitats imperioses del combat militar.

Creada l'estiu del 1936, gràcies a la iniciativa del president Lluís Companys i de Josep Tarradellas, que l'encapçalà, la Comissió impulsà i dirigí, a partir d'un entramat de petits tallers metal·lúrgics, una indústria, inexistents fins aleshores, que, al mateix temps que abastí de municions, fusells, granades, morters i enginyers antiaeris a les milícies i a l'Exèrcit Popular, esdevingué una peça clau en la conformació d'una nova economia.

El lector pot acudir, també, a la notable edició dels informes que Tarradellas va escriure, dia a dia, sobre les tasques de l'esmentada Comissió.*

La Comissió de la Indústria de Guerra de Catalunya (1936-1938)

Pelai Pagès
Publicacions de l'Abadia de Montserrat
Barcelona, 2008
Preu: 13 euros
Pàgines: 168

1 2 3 4 5

JOC NOU Detalls

A vegades hi ha lectures que ens sorprenen per algun detall que eleva l'interès de la narració, o que fins i tot pot distreure el lector del fil argumental, per la raó que sigui. És el que m'ha passat amb tres novel·les de tres escriptors catalans que, més enllà del seu valor literari ja comentat, m'han interessat per algun episodi o tema secundari. A *Les llàgrimes de la senyoreta Marta* (Empúries), de Pep Puig -història d'una educació sentimental i sexual fresca i desimbolta, neta de culpa i remordiments-, hi ha un moment en què la mestra que educa al fill protagonista jove li encomana el gust per la lectura amb un programa

que va d'*Anna Karènia* a *El diable als turons*. Molt bé, però l'autor parla més del què que del com i en acabar el llibre, al lector li queda la reanca de conèixer més detalls del mètode seguit per la senyoreta Marta per encomanar al noi el gust pels clàssics.

A 'Llums a la costa' (Columna), de Jaume Benavente, el lector agraeix l'escenari portuguès i el món de l'illa de Madeira, amb el diari o quadern d'un dels principals personatges, paisatge no gaire habitual en les narracions del país, com també les referències a la política salazarista de l'època, amb noms i moments gairebé

oblidats com la PIDE, l'atemptat frustrat a l'almirall Américo Thomaz, la Revolució dels Clavells i tot de detalls que tornen a la memòria i eleven la història particular a una dimensió més àmplia. El llibre va guanyar el premi Ciutat de Tarragona Pin i Soler.

Els detalls de *Les revolucions perdudes* (Proa), de Josep Maria Quintana, estan escampats per tota la narració, plena de notes interessants sobre els dos fracassos revolucionaris de la Segona República i del Maig del 68, però en arribar al final hi ha moments com aquests: "Que malament que ens va caure la victòria d'en Jordi Pujol! Que

mal a pler ens vam sentir els homes del 1968 quan cofois d'haver militat sempre a l'antifranquisme i convençuts com estàvem que només l'esquerra s'havia forjat a les catacumbes de l'oposició podria assolir el poder en democràcia". O bé interrogants com aquest: "Què tenia, en canvi, de progressista Convergència Democràtica de Catalunya? Certament que no res. Convergència era -diguem-ho així ras i curt- un moviment de dreta que aplegava els petitburgesos de l'Eixample i els pagesos i menestrals més conservadors de la Catalunya interior". I aquests són només petits detalls del gruix d'una obra plena de Història, amb majúscula.*

EMILI TEIXIDOR